

Emgann ar Somm, Verdun hag a Champagn !

137

Var don : « Paotret Ploumillo »

1

Fraill a ra ma c'halon em c'hreiz gant ar spont ag ar glac'har,
Dirag eur brezel ken direiz en tre Poblou an Dquar :
An Urop en goad ag en tan ! dre holl berniou tud maro !
Ag an drail a zalc'h heb ehan ; pebeuz planeden garo !

2

Ar c'hoss Allmantet anwazuz, ourgouilluz, tud a vicher ?
Gant armou p'riantet en kuz, divent, terr a diniver !
O deuz laket an tan dre holl : gos-a reuz, pebeuz kollou !
Ar Bed a beurz an dud diroll 'zo en klemm ag en kanvou !

3

Prestik a vo tri vloa, tud kaez, ma strakaez ar c'hanoliou,
Ma yaer holl beuzet en enkrez, ma koe tud a zruilladou !
A bepred, goassoc'h wit biskoaz e telc'her de n'em daga
Gant a beb seurt armou ken goaz ! a lak ar Bed da grenn !

4

War v'or, en aer, dindan an dour, en loullou don en douar
A zo stignet pechou treitour, a ra reuveulzi dispar ;
Ar seurt ne oa' biskoaz gwelet gant tudou kaez ar Bed-man
Ker skrijuz, ma vefte laret 'vemp holl war eur pez volkan !

5

Rag ne oar den pegoulz, siwaz ! vo gant ar maro falc'het :
Gwelit al listri ouarn braz prim da fonz ar m'or kasset.
Gant eun tenn-min pe eul lestr fall, kuzet klenk dindan an dour,
Ag a ve dalc'hm'ad o c'hedal, prest da skei an taol treitour.

6

Sonjit er baloniou ken gr'oz, gref gant ar Brussianet,
Da skei war bro Franz a Bro-Saoz bombjou yud a miliget,
Ag a lac'h muioch a dud koz, merc'het kaez a bugale !
C'hoaz e lar an dud fall penoz e m'aint holl a beur Doue ?

7

Daoust a Doue 'laraez biskoaz, da Willou na da dud all,
D'evi na muntra tud dinoaz, kaout kement a ijin fall
Da bistr'ia beteg an aer gant g'az louz 'n'eur v'ogassen,
Na da flista tan ag ether en trem an enebourien ?

8

Koulskoude kaer o deuz c'hoari 'vo red de 'vo ked gwel bell
Goulen ar peoc'h ag echui, pe gant dienez mervel ;
Rag ar m'or braz, digor demp-ni, a zo deze z'eret krenn,
M'ar dint rediet da z'ebri hei poaz, irvin, bara brenn :

9

Gwelit perag eo red de c'hoaz, kentoc'h wit dont da blega,
Araok ma voint tre war an noaz, skei stard an taol diveza
Laket oc'h oll nerz war eun dro, (dissimuli n'eint ked skwiz ?)
Da glask dont kousto pe gousto, dre surpren, beteg Pariz.

10

Setu perag kement a vec'h dirak Verdun noz a de,
Lec'h e kollont o klask an trec'h berniou tud bemde-bemde ;
Lec'h e m'aint prestik daou vloa'-zo o klask dont ouzim a benn,
M'ar d'e laket ar vro tro-zro tud ag all en eur yoden !

11

Eno, kalz gwassoc'h wit chass-klanv, e tirollont a verniou,
Gant moget c'hoez-fall, bili tan, flammou petrol a miniou,
Baloniou, kanoliou ken braz a strink bombchou a bep tu,
Ma lekont beteg koajou glaz, holl em poultr ag en ludu !

12

Sonjit eur pez poutouarn rond, leun a zir ag a ouarn,
A ra kement a drouz o fond, ken a yud an dioukouarn,
A ra deoc'h eun taoul lec'h ma choez da lonka seiz a gezek
A zisprad tier, pejou gouez, o sk'ap kwit vel eun tousek !

13

Sonjit bomchou a bep seurt vent, vel ar grizil o koeza,
A c'hrill an holl draou war ho hent, deu warnoc'h a greiz holla,
Leusket pell gant an diou arme, vel en eun diluj a dan !
Ma ve kreuet deoc'h ho tranche, oc'h mouget paket dindan !

14

Sonjit deoc'h c'hoaz beza tapet en kreiz eur seurt korventen,
Em mesk ar pri, an traou draillet, er moget ag er boultren,
Bouzaret mik gant an tennou, bouliji yud o fraonwal,
A ra trouz vel ar c'hurunou ! penoz hellout n'em diwal ?

15

Sonjit eo red deoc'h chom eno, war c'hed, hep kousket morse,
Daou ha tri de ; kristen war dro da rei deoc'h tamn na banne,
C'hoaz kerkent a ma vo echu d'ho c'hanolliou da strakal ;
E saillont warnoc'h a bep tu, gant a bep seurt armou all :

16

Sonjit gwelet o tont gant mall, 'trezek ennoc'h a vil vern,
Tud fuloret en eur youfal, vef diaouliou an ifern !
Daoust ma noc'h ked unan deuz dek, allaz ! red vo nep stopa :
Derc'hel ho krog, skei a skei c'hoek, pep-hini deuz he wasa !

17

Dal ked din konta penn-da-benn ar pez a dremen neuze ;
Kement o deuz dalc'het ho fenn 'zo prest da zailla warne ;
Ar vayan'elez 'yet en dro ? .. Met leuskomp hor c'hanolliou
Da skei araog, breman d'hom zro, mindraill de war ho genou.

18

Gwelit bombchou demp o kreui en ho c'hreiz a villero ?
Br'evet hint en despet d'ho fri (!) a strinket pell an tammo :
Ezel distag, penn, brec'h a gar, a weler o tarnijel !
A prestik dre holl an dquar na vo met eur pez karnel !

19

Rag sonjit er rumou neve dissilet a dokado ;
Dao ! d'an eil bern war egile ! vel dorna kerc'h gant freillo ! ?...
Ag eur skeudennik c'hw' p'o bed demeuz ar pez ar dremen
Dirak Verdun war dek leo c'hed, vit harz an enebourien.

20

Biskoaz n'o deuz roet taol-krog ken goaz ag eman, kredet ?
Gant ho berniou tud stog a stog denz o gwella zoudardei ;
Kasset gante vel loenet mud, diskurpul mad da zrailla !
Vel pa raefen forz deuz ho zud, heb diw'roud eun netra.

Sellit ar bern dispignou foll ? gret gant an dud dissakret,
Goude ma kendelc'hont da goll ! red a veffet trelalet ?
Rag dindan heiz de d'an hirra 'dije Verdun, e meze,
A setu daou vloa leun dija ? c'hosz e m'aint pell a c'hane !

Gwelit-ta, kaer o deuz rei bec'h, en Franz na vaer ked kousket ?
Lêc'h en ho Bro 'zo krôz a nec'h ; rag bep taol a veint kroaget !
Dreist holl pa greinch hom « Son ant kinz », rouanez ar c'hanolliou ;
Neuze kanfardet ar c'Homprinz 've laket prim en stripou (! ?)

Ken imoret hint er wech-ma, goude gwelet sklaer ho c'hont,
A kaer e m'eump drasta ! lac'ha ! bepred et telc'hont da zont ?
Boutet gant pennou foll d'an tân, lêc'h a veint falc'het a grenn ;
Gwech a ve na chom' ked unan, skubet holl en eur rengen ! !

Kaer o deuz-ta koll berniou tud, skeñ dir, ouarn, dour bervet,
Beza fail, iffrontet a yud, da Verdun 'deufont kamet :
Pa na voint ket wit bouta raog vo gret dê mont war ho c'hiz
Ken prim ag er c'henta taol krog, pa oaint bec-tost da Bariz.

Met da c'hortoz, pegen euzuz ! aman koulz ag el lêc'h all,
Gwelet lac'hadegou spontuz ! a beurz rumou tud ken fall ;
O d'oe laket stard en ho fenn gouarn poblou an Douar,
A p'o deuz kavet eun harz krenn, a renko plada hep mar.

Ho nerz a zalc'h da izellad ; pobl all tamm fizianz ennê ;
Lêc'h ni, daoust ma z'omp harpet mad, a ra mignonet bemde :
Ar Portugal, an Itali 'zo renket en 'om' c'hever ;
Kalz all heneb ar Warizi 'zo prest d'ober ho dever.

Gwelit en Rom, Londrez, Pariz, tud an « Emlêo » destumet
Da rei ho gir ag ho diviz, war an hent a vo c'h euillet ;
Da ziskwell sklaer dirag ar Bed nerz hom gwir Unvaniez,
O touet na vo peoc'h ebed ken a vemp trec'h assamblez !

Kaer a n'eo ken Gwillou rei bec'h gant he daoliou penn-follet
Ar Gwir, ar Furnez a vo trec'h d'ar Gaou, d'an Dislealdet ;
Ma c'hellomp dre holl evit mad beva gant peoc'h a frankiz !
O laket eun hual war droad ar brezellêrien iskiz ! ?

Gwelit ? p'eo soëtet Guillou Daou war an taol n'eo prientet ;
A yêlo pobl ag all d'an traou ! gant an Otrichianet ;
An Turket, he vignonet louz a rento prest ho îne ;
Bemde ve gret dê mont a souz ; ar Bulgaret yel ive.

Tostad a ra an devez kaer ma renko gant he vab kri,
Ourz koz an Otrich he gomper, a sultan losk an Turki,
Renta kont d'ar Bed a d'an Env ? deuz kement a fallente !
Müntrêrez, goad ruillet en ven ! dre fougez a follente.

Gret a vo dezan benn em bêr, gant ar boblou zioul a mad,
Vel a oa gret da Lusifer pa n'em zavaz dreist an Tad ;
Pe 'vel 'oa gret, neuz ked gwell bell da Vonapart koz, timad :
Petra dâl da bennou diboel laket skwill kement a oad ? ...

Malloz ru d'an tolfedourien ! d'ar c'higêrien digalon,
'Zo kiriek da ger braz anken, da ganyou a da spouron !
A vo barnet da virviken dirak garnellou spontuz !
O deuz gret a gorfou kristen ! dre eur brezel ken mezuz !

Pegen kabluz êo dê gwelet, tro-rond war lein pep tachen
Korfou paour deuz ho feurz koet a villerou penn-da-bena ?
Siwaz ! evidomp, deuz hom re 'zo tiset meur a hini :
Leromp eur beden evite, a rentomp dê meulodi !

Ya, rentomp enor, me o ped, d'hom zoudardet kalonek,
Maro 'vit frankizou ar Bed ! flastret gant diou bobl lorc'hek ;
Rag eveltomp, n'heb 'zo taget a renk trec'hi pe vervel !
Ag er penn kenta, mignone, m'an potret stard Breiz-Izel !

An Allmantet kriz 'renk anzae e z'eo Ni 'ar re wella !
Gouvezout a reont pell-zo, Brêtonet war an Dachen,
Krena 'reont em pep taol-châo 'renkout ouzimp n'em stropa ;
Zo bepred krenv vel an dêro ! a na dreitourfont biken !

Em pep stourmaden pa ve bec'h, bepred e rôont al lanz,
Vel en Dixmut ag em pep lêc'h, da armeou bro gaer Franz !
Ma voint ivez er penn kenta en deiz ma m'omp al lôre,
A ze deuio prestik brema : na pebeuz lorc'h en deiz-se !

Kemêromp-ta fizianz, tud ker ; rag bed eo ar pep gwassa ; —
Hom zud a ziztroïo d'ar gear pa zonzfer an neubenta ;
Ar re vo koet vit ar Vro, war an Dachen a Enor !
A vezo meulet ho hano ! war leor kaer braz an Histor ! !

Homan 'vo bed eur gentel vad, dreist holl d'ar boblou noazuz,
Da zont goude de nem glêvad da laket ar peoc'h paduz ;
D'harz ar brezellou em pep stum, o c'heuil ar memeuz reolien ;
Ag hom bugale 'rûm da rûm 'vo êvruz da virviken !

Da c'hortoz kendelc'homp bepred reiz war an hent a enor !
A kesomp dre holl war ar Bed ! brud vad deuz paotret Arvor ?
Oc'h ober, evel a viskoaz, hom deveriou penn-da benn :
Goad Breizad n'ê ked maro c'hoaz ! a ne raio birviken !

Kalon ! a sec'homp hon dælou dirag ar Walen galet :
Barek homp war baotret Gwillou ! prestik ni vo digollet ;
Kemêromp eta nerz a fe, a bevomp en esperanz,
A gopomp holl a nerz îne ? « Ra vevo c'hoaz Breiz a Franz ! ! »